

Medal „Za obronę Moskwy”

(ros. Медаль "За оборону Москвы")

Statut medalu.

Medal został ustanowiony Dekretem Prezydium Rady Najwyższej ZSRR z dnia 1 maja 1944 roku.

Medal „Za obronę Moskwy” był przyznawany:

- **wszystkim oficerom i szeregowym Armii Czerwonej oraz wojsk NKWD, którzy nie mniej niż miesiąc brali bezpośredni udział w heroicznej obronie Moskwy w okresie 19 października 1941 roku – 25 stycznia 1942 roku;**
- **wszystkim osobom cywilnym, którzy nie mniej niż miesiąc brali bezpośredni udział w heroicznej obronie Moskwy w okresie 19 października 1941 roku – 25 stycznia 1942 roku;**
- **wojskowym i cywilom, którzy brali bezpośredni udział w heroicznej obronie przeciwlotniczej Moskwy w okresie 22 czerwca 1941 roku – 25 stycznia 1942 roku;**
- **partyzantom obwodu Moskiewskiego oraz aktywnym uczestnikom obrony miasta Tuła.**

Przebieg obrony Moskwy. *Bitwa pod Moskwą (bitwa o Moskwę, obronna operacja moskiewska, operacja „Tajfun”) – główna bitwa początkowego okresu wojny niemiecko-radzieckiej, trwająca od października 1941 do stycznia 1942 r., która zakończyła się skuteczną obroną stolicy ZSRR przed ofensywą Wehrmachtu. Była to jedna z najważniejszych bitew i operacji strategicznych II wojny światowej.*

Niemcy skoncentrowali 77 dywizji, w tym 22 pancerne i zmotoryzowane. Niemieckiej ofensywie miały początkowo stawić czoła trzy fronty: Front zachodni (dowódca: generał Iwan Koniew), front briański (marszałek Andriej Jeriomienko) oraz front rezerwowy (dowódca: marszałek Siemion Budionny.) Planowanie 24 września 1941 na konferencji zwołanej przez Fedora von Bocka miało miejsca sfinalizowanie planu Operacji "Tajfun", mającej na celu zdobycie Moskwy. Zgodnie z planem OKH 9 Armia i 3 Grupa Pancerna miały przeprowadzić atak na północy z zamiarem dotarcia do Wiaźmy. 4 Armia wraz z 4 Grupą Pancerną miały zaatakować z obu stron głównej drogi do Moskwy i wraz z północnym skrzydłem ofensywy zamknąć otoczenie. 2 Armia wraz z 2 Grupą Pancerną uderzając z południa miała dołączyć do okrążenia rejonów okolicy Briańska. 6 Armia miała także przystąpić do ofensywy, ochraniając południową flankę ofensywy. Na wniosek gen. Guderiana, 4GP miała rozpocząć ofensywę na 3 dni przed innymi formacjami - decyzja ta tłumaczona była ubogą infrastrukturą transportową w regionie stacjonowania jego dywizji. Niemcy rozpoczęli ofensywę ze świadomością

szybko zbliżającej zimy. Początkowi ofensywy towarzyszyła znakomita pogoda, jednak już 6 października pogoda zaczęła ulegać pogorszeniu - po początkowych opadach deszczu XLVI Korpus Pancerny odnotował pierwsze w tym roku opady śniegu. W wyniku koncentrycznego uderzenia niemieckiego Grupy Armii „Środek”, wojska radzieckie zostały rozbite w podwójnej bitwie pod Wiaźmą i Briańskiem. Straty radzieckie to: 673 000 jeńców, 5 412 dział i 1 242 czołgi. Tak zakończył się pierwszy etap bitwy. 26 listopada 1941 roku ofensywa zbliżyła się na odległość 30 km od Moskwy. Ewakuowano władze cywilne, natomiast Stalin ze sztabem pozostali w stolicy. Józef Stalin, który 6 listopada po wygłoszeniu przemówienia na stacji metra Majakowskaja z okazji rocznicy rewolucji, poinformował Ławrientija Berię i Wiaczesława Mołotowa o zamiarze zorganizowania uroczystej parady wojskowej, którą miał dowodzić marszałek Siemion Budionny. 7 listopada Stalin, wygłaszając przemówienie do zgromadzonych żołnierzy, powiedział między innymi: Cały świat patrzy na was, jako na siłę zdolną zniszczyć niemieckie hordy! Zniewolone narody Europy patrzą na was, jako na swoich wyzwolicieli... Bądźcie godni wielkiej misji! Wojna, którą prowadzicie, jest wojną o wyzwolenie. Po przemówieniu piechota, kawaleria, artyleria i bataliony robotnicze przemaszerowały przed Mauzoleum Lenina. Na koniec przejechało 200 czołgów T-34 i KW-1, które Stawka Najwyższego Naczelnego Dowództwa oddała do dyspozycji Frontu Zachodniego. Wszystkie oddziały, biorące udział w defiladzie, zaraz po jej zakończeniu udały się na front.

W tej sytuacji Wehrmacht uznał, że chodzi już tylko o pościg za resztą wojsk nieprzyjaciela do bram Moskwy. Pod koniec listopada Niemcy dotarli do pętli autobusowej pod Chimkami, skąd do Kremla jest zaledwie 20 kilometrów. Jednak w tym momencie siła ofensywna armii niemieckiej była już na wyczerpaniu. Dodatkowo temperatura spadła poniżej -25 stopni, a śnieg uniemożliwił starty samolotów, zaczął też zawodzić sprzęt. Dodatkowo wielu żołnierzy nie posiadających odpowiednich mundurów i ciepłych kurtek musiało być ewakuowanych z powodu odmrożeń. Tymczasem Armia Czerwona

w oparciu o warunki pogodowe przeprowadziła bardzo udane walki odwrotowe, pod których osłoną przygotowano świeże armie do przeciwnatarcia. Z radzieckiego punktu widzenia ten okres walk zwany jest jako tzw. obronna operacja moskiewska, trwająca od 30 sierpnia do 5 grudnia 1941 roku. Ostatnim niemieckim sukcesem w tej ofensywie było zdobycie 4 grudnia miasta Jelec, leżącego na wschód od Orła. Kontrofensywa radziecka nastąpiła w dniach 5-6 grudnia 1941 roku. Na niemieckie siły uderzył Front Kaliniński (dowódca: generał pułkownik Koniew), przez co generał von Bock wydał rozkaz wstrzymania ofensywy. Dzięki temu wojska niemieckie zostały odrzucone o 100–250 km od Moskwy. W regionie rozbito 58 dywizji niemieckich, w tym 11 pancernych. Ofensywa radziecka trwała do kwietnia 1942 roku.

Początkowe sukcesy Wehrmachtu przeraziły Stalina, który wg relacji Żukowa rozkazał szefowi NKWD Berii wybadanie możliwości rozpoczęcia rozmów pokojowych z Niemcami. Stalin nakazał powrócić do Moskwy Żukowowi, ówczesnemu dowódcy frontu leningradzkiego. Za porażki Armii Czerwonej Stalin winił m.in. gen. Iwana Koniewa, którego nawet planował rozkazać rozstrzelać. Dyktator zmienił jednak swoje zdanie po tym, jak wstawił się za nim gen. Żukow.

Skutki bitwy. Sztab niemiecki uświadomił sobie, że idea blitzkriegu nie powiodła się. Po trzech miesiącach walk ZSRR nie został rozbity, a sytuacja na froncie komplikowała się. Marsz armii niemieckiej zablokowała jesienna pogoda i błoto, z którym niemiecka technika nie mogła sobie poradzić, oraz uporczywe walki zdobywającej coraz większe doświadczenie bojowe Armii Czerwonej. Po bitwie Hitler odwołał ze stanowiska Guderiana, musiał również odejść feldmarszałek von Brauchitsch, naczelny dowódca sił lądowych. Upór i niekompetencja Hitlera, który cały czas ingerował w dowództwo, doprowadziły do krytycznej sytuacji Wermachtu. Dowódcą niemieckim z trudem udało się po tej bitwie utrzymać front i uzupełnić straty w ludziach i sprzęcie. Tymczasem Hitler snuł w swoim sztabie kolejną wielką ofensywę...

Medal „Za obronę Moskwy” jest noszony po lewej stronie klatki piersiowej po medalu „Za obronę Leningradu”.

Łącznie nadano około 477.000 medali. Wśród nagrodzonych było około 20.000 nastolatków – uczestników obrony Moskwy.

Ogólny opis medalu.

Medal „Za obronę Moskwy” ma formę kręgu z mosiądzu o średnicy 32 mm. Na awersie został umieszczony czołg T-34 z grupą żołnierzy na nim na tle ściany Kremla, z lewej strony jest widoczny pomnik Minina i Pożarskiego, a z prawej - kremlowska baszta. Nad ścianą widnieje kopuła rządowego gmachu Kremla z flagą z sierpem i młotem, nad którą lecą samoloty oraz widnieje napis na obwodzie: „ЗА ОБОРОНУ МОСКВЫ”. W dolnej części awersu został umieszczony wieniec laurowy z małą pięcioramienną gwiazdą pośrodku. Awers odznaczenia ma wystającą otoczkę. Na rewersie w górnej części został umieszczony sierp i młot, pod którym znajduje się trzywersowy napis: „ЗА НАШУ СОВЕТСКУЮ РОДИНУ”.

Wszystkie napisy i wizerunki na medalu są wypukłe.

Medal za pomocą uszka w górnej części i zawieszki został połączony z pięciokątną metalową blaszką (kołodką), owiniętą wstążką z oliwkowymi i czerwonymi paskami.

Wariant 1. Uszko medalu zostało przylutowane do krążka. Ten wariant medalu był nadawany podczas wojny lub bezpośrednio po zakończeniu wojny w latach 1945 – 1946.

Wariant 2. Uszko medalu okrągłe, stanowi całość z krążkiem. Ten wariant medalu był nadawany w późniejszych latach osobom, które z jakichś powodów nie otrzymały odznaczenia po wojnie.

Na rynku kolekcjonerskim można spotkać podróbki medalu „Za obronę Moskwy”. Jakość ww. podróbek bardzo się różni, często wskazana konsultacja doświadczonego specjalisty (www.czasybohaterow.pl) w celu określenia autentyczności odznaczenia.

